

Correctievoorschrift VWO

Latijn

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

19 | 93

Tijdvak 2

Inhoud

- 1 Algemene regels
- 2 Scoringsvoorschrift
  - 2.1 Scoringsregels algemeen
  - 2.2 Scoringsregels voor de vragen
  - 2.3 Scoringsregels voor de vertaling
  - 2.4 Antwoordmodel voor de vragen
  - 2.5 Antwoordmodel voor de vertaling

1 Algemene regels

In het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO zijn twee artikelen opgenomen die betrekking hebben op de scoring van het schriftelijk werk, namelijk artikel 41 en artikel 42. Deze artikelen moeten als volgt worden geïnterpreteerd:

1 De examinerator en de gecommiteerde zijn verplicht het scoringsvoorschrift voor de scoring van het schriftelijk werk toe te passen.

2 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg de score voor het schriftelijk werk vast. Komen ze daarbij na mondeling overleg op basis van het scoringsvoorschrift niet tot overeenstemming, dan wordt de score vastgelegd op het rekenkundig gemiddelde van beide voorgestelde scores, (indien nodig) naar boven afgerond op een geheel getal.

2 Scoringsvoorschrift

Voor de beoordeling van het schriftelijk werk heeft de Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven (CEVO) het volgende scoringsvoorschrift opgesteld.

2.1 Scoringsregels algemeen

1 De examinerator vermeldt de scores per vraag en per kolom en de totaalscores op een aparte lijst.

2 Bij de scoring van een onderdeel van het schriftelijk werk zijn alleen gehele punten geoorloofd.
Een toegekende score kan nooit lager zijn dan 0.

3 Een volledig juiste beantwoording van een vraag en een volledig juiste vertaling van een kolom levert het aantal punten op dat in het antwoordmodel als maximumscore staat aangegeven.

4 Indien een gegeven antwoord of een vertaling niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist gekwalificeerd kan worden, moet het aantal beschikbare punten geheel of gedeeltelijk aan het gegeven antwoord of aan de vertaling worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel.

5 Voor het schriftelijk werk kunnen maximaal 100 scorepunten worden toegekend. De kandidaat krijgt 10 scorepunten vooraf. Van de overige 90 scorepunten worden maximaal 45 punten aan de vragen toegekend en maximaal 45 punten aan de vertaling.

2.2 Scoringsregels voor de vragen

1 Indien in een gegeven antwoord een gevraagde toelichting of motivering ontbreekt, dan wel foutief is, kunnen geen punten worden toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven.

2 Indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

3 Indien een kandidaat meer antwoorden (in de vorm van voorbeelden, redenen, argumenten e.d.) geeft dan er expliciet gevraagd worden, komen alleen de eerst genoemde antwoorden voor beoordeling in aanmerking.
Indien er slechts één antwoord expliciet gevraagd wordt, wordt dus alleen het eerst gegeven antwoord in de beoordeling betrokken.

2.3 Scoringsregels voor de vertaling

1 De score 0 moet worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.

Het verdient aanbeveling de scoring van het examenwerk per vraag en per kolom of zin uit te voeren en tijdens de scoringsprocedure de volgorde van de examenwerken enkele keren te wijzigen. Dit om ongewenste beoordelingseffecten tegen te gaan.

2.4 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Bij de beoordeling van het werk dient er van uitgegaan te worden dat de opgave en het beoordelingsvoorschrift juist zijn. Het is niet toegestaan hiervan naar eigen inzicht af te wijken, ook niet op grond van onderlinge afspraken al dan niet gemaakt op examenbesprekingen. Met een eventuele fout in de opgave of in het beoordelingsvoorschrift zal rekening worden gehouden bij de vaststelling van de cesuur.

Tekst 1

Maximumscore 2

- 1 ■ c

Maximumscore 2

- 2 □ (quasi) incolumitati suae infensus (regel 7)

Maximumscore 2

- 3 □ . de infinitivus historicus
□ . de absolute participiumconstructie / ablativus absolutus

1

1

Maximumscore 2

- 4 □ . simulatione: zowel Nero als zijn vrienden doen alsof.
□ . diversa: de vrienden doen alsof ze blij zijn; Nero doet alsof hij bedroefd is.
Indien alleen Nero of de vrienden worden genoemd, geen scorepunten toekennen.

1

1

Maximumscore 1

- 5 □ Bij *mutantur* is sprake van een algemene / algemeen geldige uitspraak, met *obversabatur* wordt een toestand uit het verleden beschreven.

Maximumscore 1

- 6 □ Cassius Dio stelt de gebeurtenissen voor als een feit, Tacitus zegt dat er mensen waren die geloofden dat dergelijke voorvallen plaats vonden.
Ook goed: Cassius zegt expliciet dat Nero bang werd, Tacitus zegt dat in bedekte termen.

Maximumscore 2

- 7 □ Nero kon de aanblik van de omgeving waar de moord had plaatsgevonden, niet meer verdragen.

Maximumscore 3

- 8 □ narrabat (regel 21)

Maximumscore 1

- 9 □ Dat zij zelfmoord heeft gepleegd.

Maximumscore 1

- 10 □ conscientia (regel 13)

Maximumscore 2

11	☐	praetorias cohortes	senatus	populi	
		. A militi	patribus	plebi	<u>1</u>
		. B donativum	pericula	congiarium	<u>1</u>

Maximumscore 2

- 12 Het incident met de (Armeense) gezanten. Seneca voorkwam dat Agrippina naast Nero op het podium plaats nam door hem aan te zetten zijn moeder tegemoet te gaan om haar te begroeten.
Indien de rol van Seneca niet of onjuist wordt beschreven, één scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

- 13 consortium imperii (regel 14)
Bij toevoeging van de woorden *iuraturasque t/m cohortes*, één scorepunt toekennen.
Indien de woorden *consortium imperii* ontbreken, geen scorepunten toekennen.

Maximumscore 2

- 14 Door het gebruik van de conjunctivus (*scripsisset*), die een subjectief oordeel uitdrukt.
Indien de toelichting ontbreekt, één scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

15	☐	. miro (certamine) (regel 25)		<u>1</u>
		. adulationes (regel 29)		<u>1</u>

Maximumscore 2

- 16 Twee van de onderstaande antwoorden:
. chiasme: causam periculi - libertatis initium
. parallellie / antithese / tegenstelling: sibi causam fecit – ceteris initium non praebuit
. asyndeton: het weglaten van „maar” voor *ceteris*
Indien een citaat ontbreekt of onjuist is, geen scorepunt toekennen.

Maximumscore 2

- 17 Wanneer er onmiddellijk een eind zou zijn gekomen aan het bewind van Nero.

Maximumscore 2

- 18 Dat de goden zich onthielden van ingrijpen in het verloop van de gebeurtenissen bij de mensen.
Onjuist: Dat er geen goden bestonden. / Dat de goden ingrepen in het verloop van de gebeurtenissen.

Algemeen

Maximumscore 4

- 19 Agrippina, de dochter van Germanicus, had uit een eerder huwelijk een zoon, Nero. Na de moord op Messalina, de echtgenote van Claudius en moeder van Octavia en Britannicus, trouwde Claudius met Agrippina. Deze deed alles om de positie van haar zoon te versterken: Claudius adopteerde Nero en huwelijkte zijn dochter aan zijn adoptiefzoon uit. Agrippina arrangeerde de moord op Claudius en wist zo haar zoon op de troon te krijgen.
Of woorden van overeenkomstige strekking.
Onjuist: Agrippina zat achter de moord op Octavia en / of Britannicus.
Voor elke ontbrekende naam of elk onjuist verband één scorepunt in mindering brengen (tot een maximum van 4).
Bij overschrijding van het maximum aantal woorden:
111–120 woorden: 1 scorepunt in mindering brengen.
121–130 woorden: 2 scorepunten in mindering brengen.

Tekst 2

Maximumscore 3

20 ☐ . Tacitus schreef eerst een biografie van zijn schoonvader Agricola, waarin de meest recente geschiedenis aan de orde kwam	1
. Daarna schreef hij de <i>Historiae</i> , waarin hij de tamelijk recente geschiedenis beschreef, vanaf de dood van Nero tot de dood van Domitianus	1
. Daarna werkte hij aan de <i>Annales</i> , die de daaraan voorafgaande periode, Tiberius t/m Nero, betroffen	1

Tekst 3

Maximumscore 3

21 ☐ . Het demonstreren van literair talent (regel 3) is een vorm van <i>delectare</i>	1
. Gebeurtenissen van algemeen belang, die soms onbekend blijven, aan het licht brengen (regel 6–8) is een vorm van <i>memorare</i>	1
. Dit gebeurt tot nut van iedereen (regel 8) = <i>prodesse</i>	1

Tekst 4

Maximumscore 2

- 22 *Thrasea Paetus* was in de ogen van Tacitus een van die mensen die roem verkregen door een op effect berekend optreden, zonder dat de gemeenschap daar baat bij had.
Indien dit laatste aspect in het antwoord ontbreekt, één scorepunt toekennen.

2.5 Antwoordmodel voor de vertaling

Kolon 23

Maximumscore 1

„*Oderam te*” inquit

„Ik haatte u / je” zei hij

ik haat / had u gehaat / zou u haten	0
--------------------------------------	---

Kolon 24

Maximumscore 3

„*nec quisquam tibi fidelior militum fuit*,

maar / en toch was niemand van de soldaten / geen enkele soldaat u trouwer,

en / noch (geen tegenstelling)	2
--------------------------------	---

niet iedereen	0
---------------	---

iedereen / iemand (geen ontkenning)	0
-------------------------------------	---

trouw	0
-------	---

trouwer dan jij / dan de soldaten	0
-----------------------------------	---

Kolon 25

Maximumscore 3

dum amari meruisti.

zolang (als) u / je (het nog) verdiende bemind te worden

terwijl	2
---------	---

totdat / mits	0
---------------	---

bitter	0
--------	---

zolang jij verdiende te beminnen	0
----------------------------------	---

zolang jij liefde verdiende	2
-----------------------------	---

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 26	
Maximumscore 2	
Odisse coepi, ik begon / ben begonnen (u / je) te haten,	
ik begin	<u>1</u>
ik dwong / ik wil	<u>0</u>
gehaat hebben	<u>0</u>
Kolon 27	
Maximumscore 2	
postquam parricida matris et uxoris, auriga et histrio et incendiarius exstitisti.” nadat u zich had ontpopt als moordenaar van uw moeder en uw echtgenote, wagenmenner (en) toneelspeler en brandstichter.”	
nadat de moedermoordenaar zich ontpopt had als wagenmenner	<u>0</u>
Kolon 28	
Maximumscore 2	
Ipsa rettuli verba, ik heb de woorden zelf / letterlijk / zijn eigen woorden vermeld / bericht / weergegeven,	
ik zelf	<u>0</u>
dezelfde woorden	<u>0</u>
hij berichtte	<u>0</u>
teweeg gebracht	<u>0</u>
Kolon 29	
Maximumscore 3	
quia non, ut Senecae, vulgata erant, omdat zij niet, zoals (die) van Seneca, verspreid / gepubliceerd / openbaar gemaakt waren / zijn.	
die niet	<u>0</u>
zoals voor Seneca / zoals Seneca	<u>0</u>
algemeen / vulgair	<u>0</u>
Kolon 30	
Maximumscore 4	
nec minus nosci decebat militaris viri sensus incomptos et validos. en (omdat) het niet minder / evenzeer paste dat ongekunstelde en krachtige gedachten van een / de soldaat / een man, ervaren in het krijgswezen bekend / gekend werden.	
en niet minder paste het (hoofdzin)	<u>3</u>
opdat niet	<u>0</u>
sensus niet als subject van nosci	<u>0</u>
onbehouden	<u>3</u>
ik heb gekend / kende / ik trachtte te leren kennen	<u>0</u>
soldaten moesten kennen / gekend worden	<u>0</u>
en strijdbaar man	<u>3</u>
mannen / man van de soldaat	<u>0</u>

Antwoorden	Deel-scores
Kolon 31	
Maximumscore 4	
Nihil in illa coniuratione gravior auribus Neronis accidisse constat, Het staat vast dat in (heel) deze / die samenzwering niets de oren van Nero pijnlijker / zo pijnlijk heeft getroffen	
dat er niets is gebeurd dat pijnlijker was voor de oren van Nero	<u>3</u>
niets staat vast	<u>0</u>
ernstiger dan (in) die samenzwering	<u>0</u>
een ernstige samenzwering	<u>0</u>
goud / lucht / wind	<u>0</u>
door de oren	<u>0</u>
niets ergs	<u>0</u>
Kolon 32	
Maximumscore 3	
qui, ut faciendis sceleribus promptus, die niet alleen / weliswaar geneigd was tot het bedrijven van misdaden, / die, zo geneigd als hij was / zoals hij geneigd was tot het bedrijven van misdaden,	
opdat / zodat	<u>0</u>
door het bedrijven van misdaden	<u>0</u>
misdaden die bedreven moeten worden	<u>0</u>
Kolon 33	
Maximumscore 3	
ita audiendi quae faceret insolens erat. maar ook / maar niet gewoon was / zo ook niet gewoon was te vernemen / te (aan)horen wat hij deed.	
omdat hij	<u>0</u>
te durven	<u>0</u>
die deed	<u>0</u>
wat hij deed om te horen / horend	<u>0</u>
wat hij gedaan had	<u>2</u>
wat gedaan werd	<u>0</u>
Kolon 34	
Maximumscore 2	
Poena Flavi Veiano Nigro tribuno mandatur. De bestraffing / (het voltrekken van de) straf van Flavius wordt / werd opgedragen aan de tribuun / officier Veianius Niger.	
boete	<u>0</u>
door de tribuun Veianius Niger	<u>0</u>
door een tribuun aan Veianius Niger	<u>0</u>
Flavius Veianius Niger	<u>0</u>
Veiano Nigro / Veianius Nigrus	<u>1</u>
hij draagt op	<u>1</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 35	
Maximumscore 2	
Is proximo in agro scrobem effodi iussit; Hij beval een kuil te graven op / in de dichtstbij zijnde / een zeer dichtbij zijnde akker / veld;	
dichtbij gelegen	<u>1</u>
in die dichtbij gelegen akker	<u>0</u>
hij beval hem een kuil te graven	<u>0</u>
nog kort geleden	<u>0</u>
zeer nabij op / in een akker	<u>1</u>
Kolon 36	
Maximumscore 3	
quam Flavus ut humilem et angustam increpans, (en) toen / terwijl Flavus afgaf op deze (kuil) als (zijnde) (te) ondiep en (te) smal / nauw / klein,	
(en) toen Flavus afgaf op die ondiepe en nauwe (kuil)	<u>1</u>
toen Flavus uitvoer tegen die kuil als zijnde	<u>1</u>
hoe / zodra / opdat / zodat Flavus afgaf op	<u>0</u>
Kolon 37	
Maximumscore 3	
circumstantibus militibus „Ne hoc quidem” inquit „ex disciplina.” tot de soldaten die / terwijl zij eromheen / om hem heen stonden / terwijl de soldaten eromheen stonden, zei hij tot hen „zelfs dit (gebeurt / gebeurde / is gebeurd) niet overeenkomstig de voorschriften.”	
terwijl de soldaten eromheen stonden, zei hij	<u>2</u>
maar dit niet	<u>2</u>
Kolon 38	
Maximumscore 3	
Admonitusque fortiter protendere cervicem (En) gevraagd / aangeraden / aangespoord / uitgenodigd zijn nek flink / moedig / dapper / krachtig (voor)uit te steken	
herinnerd / opmerkzaam gemaakt / vermaand / gewaarschuwd	<u>2</u>
krachtig aangeraden	<u>0</u>
(en) (er was) een aansporing .... uit te steken	<u>0</u>
hij zei waarschuwing(en)	<u>0</u>
krachtiger / dapperder	<u>0</u>
Kolon 39	
Maximumscore 2	
„Utinam” ait „tu tam fortiter ferias!” zei hij „(O) moge jij (net) zo krachtig / flink / moedig / dapper slaan / treffen!”	
jij zult slaan	<u>0</u>
moge jij brengen / verdragen	<u>0</u>
dapperder / krachtiger	<u>0</u>
ach, jij slaat zo hard!	<u>0</u>
vrije dagen / feestdagen / vakantie	<u>0</u>

Einde